

15.10.2018

Sosiaali- ja terveysministeriö
PL 33
00023 VALTIONEUVOSTO

Viite STM/2645/2017

Asia **OKM lausunto; Tupakka- ja nikotiinipolitiikan kehittämistyöryhmän mietinnöstä**

Opetus- ja kulttuuriministeriö esittää lausuntonaan tupakka- ja nikotiinipolitiikan kehittämistyöryhmän ehdotuksista seuraavaa:

Opetus- ja kulttuuriministeriö pitää tärkeinä tupakka- ja nikotiinipolitiikan kehittämistyöryhmän ehdotuksia, jotka tähtäävät tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön lopettamiseen vuoteen 2030 mennessä. Seuraavassa esitellään opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla toteutettuja tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön lopettamiseen tähtäviä toimia sekä kommentoidaan ministeriön hallinnonalaan koskevia ehdotuksia.

Tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä koskevat toimet opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla

Tupakkalain (549/2016) 74§ kohdan 3 mukaan tupakointi on kielletty päiväkotien sekä esi- tai perusopetusta, ammatillista koulutusta tai lukio-opetusta antavien oppilaitosten ulkotiloissa. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston (Valvira) yhdessä sosiaali- ja terveysministeriön sekä Opetushallituksen kanssa valmisteleman ohjeen (20/14.12.2010) mukaan tupakointi on kielletty perusopetusta, ammatillista koulutusta ja lukio-opetusta antavien oppilaitosten sisätiloissa ja oppilajasuntoloissa sekä niiden käytössä olevilla ulkoalueilla eikä oppilaitosten sisätiloihin tai ulkoalueelle saa järjestää tupakointiin tarkoitettua tilaa tai erillistä tupakointipaikkaa. Perusopetuslaissa (628/1998), lukiolaissa (629/1998) ja ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (531/2017) on säädetty opetukseen osallistuvien oikeudesta turvalliseen opiskeluympäristöön, jonka tulkitaan koskevan myös savutonta opiskeluympäristöä. Oppilaitoksilla on velvollisuus valvoa tupakointikieltojen noudattamista.

Opetus- ja kulttuuriministeriö katsoo, että ministeriön hallinnonalan tärkein tehtävä tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön vähentämisessä tai lopettamisessa on tarjota tutkimukseen perustuvaa tietoa, joka motivoi oppilaita, opiskelijoita ja oppilaitosten henkilökuntaa välttämään tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä. Opetushallituksen hyväksymissä opetussuunnitelmien perusteissa on määritelty *perusopetuksen ja lukion terveystiedon opetuksen tehtäväksi* oppilaiden monipuolisen terveysosaamisen kehittäminen, joka koskee myös tupakka- ja nikotiinituotteiden välttämistä. *Lukion*

terveystiedon opetuksessa tehdään yhteistyötä muiden oppiaineiden kanssa sekä tuetaan opiskelijoiden osallisuutta ja terveysosaamisen hyödyntämistä yhteisöllisen opiskeluhuollon kehittämisessä. Kaikille yhteisen Terveiden perusteet -kurssin keskeisiin sisältöihin kuuluvat muun muassa riippuvuuden eri muodot, kuten tupakka, alkoholi ja huumeet.

Ammatillisen koulutuksen tarkoitus on osaamisen kehittämisen lisäksi antaa valmiuksia työ- ja toimintakyvyn jatkuvaan ylläpitoon. Asia sisältyy pakollisena osa-alueena ammatilliseen perustutkintoon, työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitämisenä. Käytännössä opiskelijoiden hyvinvointia voidaan edistää osaksi ammatillista perustutkintoa otettavalla työkykypassilla. Opetushallitus määrää ammatillisen koulutuksen opiskeluhuollon keskeisistä periaatteista ja tavoitteista sekä opiskeluhuoltosuunnitelman laatimisesta. Osaksi tätä suunnitelmaa voidaan määrätä myös ammatillisen koulutuksen opiskeluhuollon tehtävästä tukea tupakasta vieroitusta. Opetushallitus voi huolehtia myös tupakoivien henkilöiden kohtaamisen edellyttämästä ammatillisesta perusosaamisesta koulutustilaisuuksissaan.

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalaan koskevat kehittämistyöryhmän ehdotukset

Työryhmä on esittänyt kaksi suoraan opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalaan koskevaa ehdotusta ja kolme ehdotusta, jotka koskevat alaikäisiä, lapsia tai alle 20 vuotiaita.

Kehittämistyöryhmän toimenpide-ehdotuksessa 6 ehdotetaan, että liikunta- ja nuorisolaissa säädettäisiin valtakunnallisten avustusten jakamisen yhdeksi avustusperusteeksi sitoutuminen tupakka- ja muiden nikotiinutuotteiden käytön ehkäisyyn ja että tämä toiminta lisätään myös laatuseurakriteereihin. Nuorisolaki (1285/2016) on puitelaki, jossa säädetään nuorisotyön ja -toiminnan edistämisestä ja nuorisopolitiikasta sekä niihin liittyvästä valtionhallinnon ja kunnan vastuusta ja yhteistyöstä sekä valtionrahoituksesta. Lain 2 §:ssä linjataan lain tavoitteet ja niiden lähtökohdat, joihin kuuluvat myös terveet elämäntavat. Käytännön toimenpiteistä, kuten nuorisojärjestöjen, nuorisokeskusten ja nuorten työpajojen avustuskriteereistä on lain perusteella säädetty valtioneuvoston asetuksella nuorisotyöstä ja -politiikasta (VNA 211/2017). Opetus- ja kulttuuriministeriö katsoo, että avustuskriteereihin voitaisiin periaatteessa lisätä myös tupakka- ja nikotiinutuotteiden käytön ehkäisy, mutta yksityiskohtaiset säädökset sopivat paremmin asetuksiin kuin puitelakeihin ja ao. lisäysten tekeminen asetukseen helpompaa kuin lakien muuttaminen. Vastaava suhde on myös liikuntalain (390/2015) ja liikunnan edistämisestä annetun valtioneuvoston asetuksen (VNA 550/2015) välillä.

Kehittämistyöryhmän toimenpide-ehdotuksessa 8 ehdotetaan, että opetus- ja kulttuuriministeriö kerää lasten ja nuorten tupakka- ja nikotiinutuotteiden käytön ehkäisyä koskevia hyviä käytänteitä ja tuo ne osaksi nuorisotyön, liikunnan ja urheilun toimintakulttuuria. Opetus- ja kulttuuriministeriö pitää ehdotusta kannatettavana, mutta pitää Opetushallitusta ministeriötä sopivampana virastona tähän tehtävään. Opetus- ja kulttuuriministeriö aikoo ottaa ehdotuksen esiin Opetushallituksen kanssa käytävissä tulosneuvotteluissa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö puoltaa työryhmän ehdotusta 4 tupakkatuotteiden myyntiä ja välitystä koskevan ikärajan nostamisesta 20 vuoteen sekä ehdotusta 10 tupakointikieltojen laajentamisesta ulkotiloihin jotka ovat pääsääntöisesti alaikäisten käytössä. Opetus- ja kulttuuriministeriö katsoo, että savuttomia ympäristöjä koskevia

rajoituksia voisi laajentaa niin, että kaikenlaisten nikotiinituotteiden käyttö kielletään tiloista, joissa oleskelee lapsia ja nuoria.

Kansliapäällikkö

Anita Lehikoinen

Opetusneuvos

Reijo Aholainen